



SYSTEMY EDUKACJI W EUROPIE – STAN OBECNY I PLANOWANE REFORMY

HOLANDIA

1. Populacja uczących się i język nauczania

Łączna liczba ludności w Holandii wynosi 16,2 miliona. W 2003 r. w placówkach edukacyjnych finansowanych przez państwo kształciło się łącznie 3,578 miliona uczniów i studentów.

Powszechnie przyjętym językiem nauczania jest standardowy język **holenderski**. W prowincji Fryzja status języka urzędowego ma język **fryzyjski**, a szkoły we Fryzji prowadzą lekcje zarówno w języku holenderskim, jak i fryzyjskim. **Innych żywych lokalnych dialektów**, np. dialektu Dolnej Saksonii, można używać jako języka nauczania w placówkach edukacyjnych na tych obszarach, na których ludność posługuje się tym językiem równoległe ze standardowym językiem holenderskim.

2. Administracja i finansowanie edukacji

Konstytucja gwarantuje prawo do zakładania szkół i prowadzenia kształcenia odzwierciedlającego przekonania religijne, ideologie lub podejścia pedagogiczne. W związku z tym w Holandii istnieją szkoły prowadzone zarówno przez państwo, jak i przez osoby i organizacje prywatne. Do szkół prywatnych uczęszcza ok. 70% uczniów.

Szkoły publiczne i prywatne mają na mocy prawa równy status, co oznacza, że wydatkom państwa na edukację publiczną muszą odpowiadać wydatki na edukację prywatną. W ramach swej autonomii w zakresie organizacji kształcenia szkoły mogą samodzielnie decydować o treściach i metodach nauczania. Tę autonomię ograniczają jednak standardy jakościowe określone przez Ministerstwo Edukacji, Kultury i Nauki w przepisach dotyczących edukacji.

Charakterystyczną cechą holenderskiego systemu edukacji jest połączenie scentralizowanej polityki edukacyjnej z decentralizacją w zakresie administracji oświatowej i zarządzania szkołami.

Rząd centralny sprawuje kontrolę nad edukacją za pomocą przepisów i innych uregulowań z należytych uwzględnieniem przepisów Konstytucji. Podstawowe zadania władz centralnych w dziedzinie edukacji dotyczą struktury i finansowania systemu, zarządzania placówkami publicznymi, inspekcji, egzaminów i pomocy materialnej dla uczniów i studentów, a także promowania innowacji w edukacji. Minister Edukacji, Kultury i Nauki odpowiada również za koordynację polityki naukowej oraz politykę kulturalną i medialną.

Szkoły podstawowe i średnie są zarządzane na szczeblu regionalnym i lokalnym. W tych dwóch rodzajach szkół obowiązują inne zasady zarządzania na szczeblu szkolnym.

Udział **władz prowincji** polega głównie na nadzorowaniu zgodności działań z przepisami i orzekaniu w sprawach spornych. Rada Prowincji ma obowiązek zadbać o to, by na jej terenie funkcjonowała odpowiednia liczba publicznych szkół podstawowych i średnich, oraz działa jako instancja odwoławcza dla szkół prywatnych w przypadku decyzji podejmowanych przez władze gminne. Jeśli chodzi o zarządzanie szkołami i program nauczania, rola prowincji jest ograniczona, częściowo ze względu na to, że nie mogą one być właściwym organem władz dla placówek edukacyjnych.

Dla wszystkich szkół, zarówno publicznych, jak i prywatnych, na danym terenie władzami lokalnymi są **władze gminne**.

Ogólne zasady zarządzania na szczeblu szkoły

Zarówno **prywatne**, jak i **publiczne szkoły podstawowe i średnie** mają umocowany prawnie organ prowadzący, określany również jako „zarząd szkoły”. Organ prowadzący zajmuje się sprawami administracyjnymi i zarządza podległą mu szkołą lub szkołami (odpowiadając za wszystkie istotne

aspekty organizacji szkoły, ustalanie polityki dotyczącej programu nauczania, sprawy kadrowe i rekrutację uczniów). Organ prowadzący odpowiada za funkcjonowanie szkoły w zakresie uregulowanym przepisami prawa.

Część uprawnień można przekazać dyrektorowi szkoły, ale również w takim przypadku odpowiedzialność nadal spoczywa na organie prowadzącym.

- W przypadku publicznych szkół podstawowych i średnich funkcję organu prowadzącego może pełnić organ wykonawczy władz gminnych. Alternatywnie, od 1987 r. rada gminy może przekazać funkcje wykonywane przez władze gminne jako organ prowadzący szkoły publiczne innej instytucji działającej na mocy prawa publicznego.
- Organem prowadzącym szkoły prywatne jest organ administracyjny działający na mocy prawa prywatnego. Istnieją dwa rodzaje zarządów lub organów prowadzących szkoły: stowarzyszenia i fundacje, przy czym ten drugi model jest najbardziej rozpowszechniony.

Nie istnieją pośrednie szczeble zarządzania pomiędzy rządem a placówkami **kształcenia dorosłych i kształcenia zawodowego**.

Uczelnie zawodowe i uniwersytety są w pełni autonomiczne.

Nadzór nad jakością kształcenia sprawuje **Inspektorat Oświatowy** podległy Ministrowi Edukacji, Kultury i Nauki. Oceniając kształcenie, Inspektorat kieruje się zasadą, że odpowiedzialność za jakość nauczania spoczywa przede wszystkim na samych placówkach edukacyjnych.

3. Edukacja przedszkolna

W Holandii nie organizuje się kształcenia dla grupy wiekowej do 4 lat (formalnie 5 lat), natomiast niemal wszystkie 4-latki (99,3%) uczęszczają do szkół podstawowych, choć kształcenie nie jest obowiązkowe do czasu osiągnięcia przez dzieci wieku 5 lat.

4. Kształcenie obowiązkowe

a) Etapy

Szkolnictwo podstawowe (<i>Primair onderwijs</i>) Szkolnictwo podstawowe składa się z <i>Basisschool</i> (szkoły podstawowej) i <i>Speciale school voor basisonderwijs</i> (specjalnej szkoły podstawowej)	Wiek: 5-12 lat
Szkolnictwo średnie (<i>Voortgezet onderwijs</i>) Szkoły przygotowujące do podjęcia studiów wyższych (<i>Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs – VWO</i> , obejmujące <i>gymnasium</i> i <i>atheneum</i>) Szkoły średnie prowadzące kształcenie ogólne na wyższym etapie (<i>Hoger algemeen voortgezet onderwijs – HAVO</i>) Szkoły średnie prowadzące kształcenie przedzawodowe (<i>Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs - VMBO</i>) Szkoły średnie prowadzące kształcenie specjalne (<i>Speciaal voortgezet onderwijs</i>)	Wiek: 12-18 lat Wiek: 12-17 lat Wiek: 12-16 lat Wiek: 12-18/20 lat

Każde dziecko obowiązkowo uczęszcza do szkoły w pełnym wymiarze od pierwszego szkolnego dnia miesiąca następującego po jego piątym urodzinach. Dzieci muszą kształcić się w szkole w pełnym wymiarze przez 12 pełnych lat szkolnych i w każdym przypadku do końca roku szkolnego, w którym kończą 16 lat. Następnie młodzież obowiązkowo uczęszcza do placówki prowadzącej kształcenie w ramach obowiązku nauki co najmniej dwa razy w tygodniu przez kolejny rok. Młodzi ludzie, którzy odbywają kształcenie praktyczne na podstawie odpowiedniej umowy w określonym sektorze zatrudnienia, uczęszzczają na zajęcia raz w tygodniu w ramach urlopu szkoleniowego i pracują w pozostałe dni tygodnia.

Kształcenie obowiązkowe do wieku 16 lat jest bezpłatne, choć w szkołach średnich rodzice pokrywają koszty podręczników.

b) Kryteria przyjęć

- Szkoła podstawowa:
 - Do szkoły podstawowej przyjmuje się dzieci w wieku co najmniej 4 lat.
 - Kształcenie w szkole podstawowej jest bezpłatne.
- Szkoła średnia
 - Do szkoły średniej przyjmuje się uczniów po ukończeniu szkoły podstawowej lub specjalnej szkoły podstawowej, na ogół w wieku 12 lat.
 - Decyzje w sprawie przyjęcia do szkoły VMBO, HAVO lub VWO podejmuje organ prowadzący (zarząd szkoły), który może powołać komisję rekrutacyjną, aby podejmowała takie decyzje w jego imieniu. Komisja rekrutacyjna składa się z dyrektora i jednego lub kilku nauczycieli z danej szkoły. W jej skład mogą także wchodzić dyrektorzy i nauczyciele ze szkół podstawowych. Dyrektor szkoły podstawowej ucznia ma obowiązek przygotować raport oceniający jego zdolności do nauki i poziom osiągnięć.
 - Rekrutacja do szkół VMBO, HAVO i VWO odbywa się na podstawie oceny predyspozycji uczniów. W tym celu najczęściej w ostatniej klasie szkoły podstawowej przeprowadza się centralnie opracowane sprawdziany, które pozwalają ocenić poziom wiedzy i umiejętności uczniów.

c) Dzienny/tygodniowy/roczny wymiar zajęć

Rok szkolny trwa co najmniej 200 dni od sierpnia do czerwca. Szkoły są czynne pięć dni w tygodniu, ale w szkole podstawowej nie prowadzi się na ogół zajęć w środy popołudnia.

Szkoła podstawowa

Łączny minimalny wymiar zajęć dydaktycznych w pierwszych czterech klasach wynosi 3 520 lekcji, a w ostatnich czterech klasach – 4 000 lekcji. Dzień nauki w szkole może trwać maksymalnie 5,5 godziny (bez przerw), a zajęcia są równomiernie rozłożone w ciągu dnia. Dzień nauki można jednak wydłużyć w przypadku, gdy organizuje się dodatkowe zajęcia, które mają zapobiec brakom i/lub umożliwić nadrobienie braków w nauce. Uczniowie mają średnio 22 godziny zajęć tygodniowo w pierwszych dwóch klasach i średnio 25 godzin zajęć tygodniowo w ostatnich sześciu klasach. O godzinach rozpoczęcia i końca lekcji oraz czasie ich trwania decyduje organ prowadzący szkołę (zarząd szkoły).

Szkoła średnia

Zalecana liczba lekcji dla pierwszych trzech klas szkoły średniej (objętych kształceniem obowiązkowym) określa orientacyjnie wymiar zajęć, w ramach którego można zrealizować założone cele kształcenia. W tabelach przyjmuje się, że lekcje trwają 50 minut, a cele kształcenia można osiągnąć w wymiarze 75% czasu zalecanego dla każdego przedmiotu. Z tego względu szkoły nie muszą ściśle przestrzegać zaleceń z tabeli. Na przedmioty podstawy programowej należy jednak przeznaczyć łącznie co najmniej 3 000 50-minutowych lekcji.

Dla szkół VMBO, HAVO i VWO określa się minimalną obowiązkową liczbę zajęć dla przedmiotów społecznych, przedmiotów artystycznych i wychowania fizycznego.

Klasa IV zarówno w HAVO, jak i w VWO jest objęta kształceniem obowiązkowym, choć stanowi część kształcenia w szkole średniej II stopnia.

d) Wielkość klas/podział uczniów na klasy

Nie istnieją zalecenia dotyczące liczebności klas. Uczniowie są dzieleni według wieku i uczęszczają do klas o zróżnicowanym poziomie umiejętności. Klasy w szkole podstawowej mają jednego nauczyciela do wszystkich przedmiotów, natomiast w szkole średniej uczą nauczyciele przedmiotu.

e) Programy i treści nauczania

Ministerstwo Edukacji określa ramowy program oraz szczegółowe treści przedmiotów obowiązkowych. Szkoły opracowują plany i metody nauczania oraz wybierają materiały dydaktyczne.

Szkoła podstawowa

Obowiązkowymi dziedzinami kształcenia w szkole podstawowej są: koordynacja sensoryczna i ćwiczenia fizyczne, język holenderski, arytmetyka i matematyka, język angielski, szereg przedmiotów wymagających opanowania wiedzy faktograficznej, tj. geografia, historia, przedmioty przyrodnicze, struktury społeczne (włącznie z wiedzą o polityce) i ruchy religijne i ideologiczne oraz zajęcia rozwijające umiejętności ekspresji, umiejętności społeczne i życiowe i promujące zdrowy tryb życia. Szkoły same decydują o tym, ile czasu przeznaczają na poszczególne przedmioty i kiedy prowadzą lekcje tych przedmiotów. Jedynym ograniczeniem jest minimalna liczba lekcji w ciągu roku.

Szkoła średnia

- Klasy I-III

W pierwszych trzech klasach szkoły średniej (zaliczanych do kształcenia obowiązkowego na poziomie średnim) podstawa programowa obejmuje 15 przedmiotów (1 000 lekcji po 50 minut rocznie). Pozostałe 20% wymiaru zajęć (840 godzin) szkoły mogą przeznaczyć na samodzielnie wybrane lekcje i inne zajęcia edukacyjne.

W pierwszych trzech klasach szkoły średniej uczniowie mają obowiązkowo co najmniej 1 280 lekcji po 50 minut rocznie.

W publikowanych przez ministerstwo tabelach określa się zalecaną liczbę lekcji każdego przedmiotu przy założeniu, że lekcja trwa 50 minut.

W pierwszych trzech klasach HAVO i VWO obowiązkowy jest trzeci język nowożytny, natomiast program nauczania *gymnasium* (stanowiącego część VWO) musi także obejmować łacinę lub grekę.

- Klasa IV

- W VMBO klasa IV stanowi również część kształcenia na poziomie średnim I stopnia. Zalecany plan nauczania obejmuje wszystkie 4 lata kształcenia, w tym 3 poprzedzające lata kształcenia obowiązkowego na poziomie średnim.
- Zarówno w HAVO, jak i w VWO klasa IV jest objęta kształceniem obowiązkowym, choć stanowi część kształcenia w szkole średniej II stopnia.

f) Ocena, promocja i kwalifikacje

Przez cały okres kształcenia w szkole podstawowej i średniej nauczyciele prowadzą ocenę ciągłą.

Szkoła podstawowa

Na zakończenie szkoły podstawowej uczeń otrzymuje świadectwo z informacjami o osiągnięciach w nauce i wskazówkami dotyczącymi wyboru szkoły średniej. W większości (90%) szkół końcowe osiągnięcia uczniów ocenia się za pomocą ogólnokrajowych sprawdzianów. Przepisy nie określają zasad promocji. Istnieje możliwość powtarzania klasy, ale szkoły starają się zapewnić ciągłość rozwoju ucznia.

Szkoła średnia

W ramach kształcenia obowiązkowego na poziomie średnim niektórzy uczniowie muszą powtarzać klasę.

Jedynie cykl nauki w VMBO jest całkowicie objęty obowiązkiem szkolnym. Egzamin na zakończenie VMBO składa się z dwóch części: egzaminu wewnętrznego, organizowanego przez szkołę, i egzaminu zewnętrznego, przeprowadzanego centralnie.

5. Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne

a) Rodzaje kształcenia

Szkoły przygotowujące do podjęcia studiów wyższych (<i>Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs – VWO</i>)	Wiek: 12-18 lat
Szkoły średnie prowadzące kształcenie ogólne na wyższym etapie (<i>Hoger algemeen voortgezet onderwijs – HAVO</i>)	Wiek: 12-17 lat
Szkoły średnie prowadzące kształcenie zawodowe (<i>Middelbaar beroepsonderwijs – MBO</i>)	Wiek: 16-17/18/19/20 lat

b) Kryteria przyjęć

- Uczniowie kształcący się na pierwszym etapie HAVO i VWO mogą kontynuować naukę w tych szkołach na poziomie średnim II stopnia.
- Uczniowie VMBO, którzy ukończyli program teoretyczny, mogą przejść do IV klasy HAVO pod warunkiem, że ich przedmioty egzaminacyjne obejmowały matematykę i język francuski lub niemiecki (język angielski jest obowiązkowym przedmiotem w VMBO). W przypadku niektórych komponentów specjalistycznych obowiązują dodatkowe wymogi.
- Uczniowie ze świadectwami HAVO mogą zostać przyjęci do V klasy VWO.
- MBO: Zgodnie ze strukturą kwalifikacji kryteria przyjęć są następujące:
 - kształcenie zawodowe na poziomie asystenckim lub podstawowym: kandydatów przyjmuje się bez żadnych wymogów dotyczących dotychczasowego wykształcenia;
 - kształcenie na poziomie profesjonalnym lub poziomie średniego szczebla kierowniczego:
 - świadectwo ukończenia kształcenia przedzawodowego na poziomie średnim (VMBO) lub
 - świadectwo ukończenia niższego etapu kształcenia ogólnego na poziomie średnim (MAVO) lub
 - dokument potwierdzający ukończenie pierwszych trzech klas wyższego etapu kształcenia ogólnego na poziomie średnim (HAVO) lub kształcenia przygotowującego do podjęcia studiów wyższych (VWO);
 - kształcenie na poziomie specjalistycznym: przyjmuje się kandydatów posiadających dokument potwierdzający ukończenie kształcenia na poziomie profesjonalnym w tym samym zawodzie lub grupie zawodowej.

Na kursy kształcenia przemienne i kursy dla pracujących (BBL) przyjmuje się wyłącznie osoby, które przekroczyły wiek obowiązku nauki.

c) Programy i treści nauczania

Szkoły średnie ogólnokształcące (HAVO i VWO)

Uczniowie rozpoczynający naukę w IV klasie HAVO i V klasie VWO obowiązkowo wybierają jeden z następujących profili:

- kultura i społeczeństwo,
- ekonomia i społeczeństwo,
- nauka i zdrowie,
- nauka i technika.

Każdy profil obejmuje:

- wspólny komponent, który jest taki sam dla wszystkich uczniów, niezależnie od wybranego profilu; na ten komponent przeznaczona jest nieco mniej niż połowę czasu przewidzianego w programie nauczania;

- komponent specjalistyczny, który stanowi nieco ponad jedną trzecią programu nauczania i składa się z przedmiotów związanych z wybranym profilem;
- komponent fakultatywny, na który przeznaczona jest pozostała część czasu przewidzianego w programie nauczania; uczniowie mogą wybrać przedmioty z oferty szkoły, włącznie z przedmiotami prowadzonymi w ramach porozumienia z innymi szkołami; liczba przedmiotów fakultatywnych zależy od wymiaru zajęć w komponencie specjalistycznym.

Kontrolowanie realizacji programu nauczania należy do obowiązków szkoły.

Szkoły średnie zawodowe (MBO)

Kształcenie prowadzone zgodnie ze strukturą państwowych kwalifikacji uzyskiwanych w ramach kształcenia zawodowego zostało podzielone na cztery poziomy. Uczniowie mogą kolejno zaliczać te poziomy, przy czym posiadanie świadectwa ukończenia jednego poziomu stanowi warunek przyjęcia na poziom wyższy.

Na każdym poziomie istnieją zasadniczo dwie ścieżki kształcenia:

- kształcenie zawodowe (BOL), w ramach którego kształcenie praktyczne stanowi od 20% do 60% programu;
- kształcenie przemienne lub kursy dla pracujących (BBL), w ramach których kształcenie praktyczne stanowi ponad 60% programu.

Programy nauczania objęte strukturą kwalifikacji są zróżnicowane zależnie od treści kształcenia; obecnie zarejestrowanych jest 700 kwalifikacji.

d) Ocena, promocja i kwalifikacje

Egzaminy końcowe w **średnich szkołach ogólnokształcących** HAVO i VWO składają się z dwóch części: egzaminu centralnego przeprowadzanego w ostatniej klasie i egzaminu wewnętrznego (szkolnego). Z niektórych przedmiotów przeprowadza się wyłącznie egzamin szkolny.

W trakcie kształcenia w **średniej szkole zawodowej** MBO uczniowie otrzymują świadectwa za częściowe egzaminy, które zdali. Po zdaniu przez uczniów wszystkich sprawdzianów przewidzianych w danym cyklu i otrzymaniu odpowiednich świadectw, świadectwa częściowe zamienia się na dyplom.

Szkoły same decydują o tym, jak zorganizować i prowadzić kształcenie, aby uczniowie byli w stanie otrzymać dyplom.

6. Szkolnictwo wyższe

a) Rodzaje uczelni

W Holandii istnieje binarny system szkolnictwa wyższego obejmujący:

- studia akademickie (*wetenschappelijk onderwijs – WO*) prowadzone przez uniwersytety i
- studia zawodowe (*hoger beroepsonderwijs – HBO*) prowadzone przez wyższe szkoły zawodowe (*hogescholen*).

b) Warunki wstępu

Warunkiem przyjęcia na studia w **wyższej szkole zawodowej** jest posiadanie jednego z następujących świadectw:

- świadectwo ukończenia wyższego etapu kształcenia w średniej szkole ogólnokształcącej (HAVO) lub
- świadectwo ukończenia kształcenia na poziomie średniego szczebla kierowniczego lub poziomie specjalistycznym (MBO) lub
- świadectwo ukończenia kształcenia przygotowującego do podjęcia studiów wyższych (VWO).

Osoby w wieku powyżej 21 lat, które nie posiadają wymaganych kwalifikacji, mogą zostać przyjęte na studia po zdaniu specjalnego egzaminu wstępnego. Ten limit wieku może zostać zniesiony w przypadku studiów w dziedzinach sztuk pięknych i sztuk wykonawczych.

O przyjęcie na **uniwersytet** mogą ubiegać się osoby posiadające świadectwo ukończenia kształcenia przygotowującego do podjęcia studiów wyższych (VWO), kwalifikacje HBO lub świadectwo ukończenia kształcenia przygotowawczego w HBO. Osoby w wieku powyżej 21 lat, które nie posiadają wymaganych kwalifikacji, mogą zostać przyjęte na studia po zdaniu specjalnego egzaminu wstępnego.

c) Kwalifikacje

W **wyższych szkołach zawodowych** studenci, którzy zdali egzamin na zakończenie zawodowych studiów licencjackich lub studiów magisterskich, otrzymują tytuł *Bachelor* (licencjata) lub *Master* (magistra). Absolwenci mają prawo posługiwania się odpowiednimi tytułami.

W nowym systemie uczelnie zawodowe mogą obecnie prowadzić studia magisterskie kończące się uzyskaniem tytułu magistra.

Wszystkie programy studiów na **uniwersytetach** obejmują egzamin licencjacki i magisterski. Na każdym kierunku studiów powołuje się odrębną komisję egzaminacyjną, która przeprowadza egzaminy dyplomowe oraz organizuje i koordynuje egzaminy na etapach pośrednich. Regulaminy kształcenia i egzaminów opracowuje rada wydziału po zasięgnięciu opinii odpowiedniej komisji egzaminacyjnej i komitetu ds. programu studiów. Po zdaniu egzaminu dyplomowego studenci otrzymują świadectwo, w którym wymienia się różne części składowe egzaminu oraz uzyskane kwalifikacje zawodowe, jeśli zostały przyznane.

Studia przygotowujące do zawodów lekarza, stomatologa, lekarza weterynarii, architekta i farmaceuty muszą obejmować praktykę zawodową.

Studenci, którzy zdali egzamin dyplomowy kończący studia licencjackie lub magisterskie, otrzymują tytuł *Bachelor* (licencjata) lub *Master* (magistra). Absolwenci mają prawo używać międzynarodowych tytułów „*Bachelor*” lub „*Master*”, umieszczanych w skrótovej formie „B” lub „M” za nazwiskiem, lub odpowiadających im tytułów holenderskich.

7. Kształcenie specjalne

Kształcenie specjalne prowadzi się w dwóch następujących rodzajach szkół:

- Specjalne szkoły podstawowe (*speciale scholen voor basisonderwijs*) dla dzieci mających trudności w nauce i problemy behawioralne, lub trudności w nauce i problemy rozwojowe.

Od 1991 r. polityka jest ukierunkowana na integrację dzieci ze specjalnymi potrzebami w ogólnodostępnych szkołach podstawowych. Cele tej polityki są dwojakie: po pierwsze, umożliwienie dzieciom ze specjalnymi potrzebami uczęszczania do ogólnodostępnych szkół podstawowych i, po drugie, kontrolowanie kosztów w taki sposób, że zespołom ogólnodostępnych i specjalnych szkół podstawowych przyznaje się określony budżet, z którego mają być finansowane szkoły specjalne oraz specjalna baza i pomoc dydaktyczna w ogólnodostępnych szkołach podstawowych.

- Szkoły specjalne (*speciaal onderwijs*) prowadzące kształcenie specjalne dla dzieci niepełnosprawnych i dzieci, których kształcenie wymaga specjalnego podejścia, w grupie wiekowej obejmującej szkołę podstawową lub średnią, bądź obydwie te grupy.

8. Nauczyciele

Nauczyciele szkół podstawowych kończą 4-letnie studia w wyższych szkołach zawodowych (HBO). Posiadają oni kwalifikacje do uczenia wszystkich przedmiotów i wszystkich grup wiekowych na poziomie podstawowym, prowadzenia kształcenia specjalnego zarówno na poziomie podstawowym, jak i średnim oraz kształcenia dorosłych i kształcenia zawodowego.

Nauczycieli szkół średnich przygotowuje się w wyższych szkołach zawodowych (HBO) i uniwersytetach.

- Studia nauczycielskie w HBO

Studia nauczycielskie w HBO dla nauczycieli szkół średnich kończą się uzyskaniem kwalifikacji I lub II stopnia. Studia te przygotowują do nauczania przedmiotów ogólnych, artystycznych, technicznych lub rolniczych. Studenci specjalizują się w jednym przedmiocie. Studia nauczycielskie w HBO obejmują zarówno kształcenie przedmiotowe, jaki i ogólne przygotowanie pedagogiczne.

- Nauczyciele posiadający kwalifikacje II stopnia są uprawnieni do nauczania w pierwszych trzech klasach HAVO i VWO oraz wszystkich klasach VMBO i zawodowych szkół średnich.
- Nauczyciele posiadający kwalifikacje I stopnia są uprawnieni do nauczania na wszystkich poziomach szkoły średniej, włącznie z ostatnimi, odpowiednio, dwiema lub trzema klasami HAVO i VWO.

- Uniwersyteckie studia nauczycielskie

Absolwenci uniwersytetów posiadający tytuł „*doctoraal*” lub tytuł magisterski mogą zapisać się na podyplomowe studia pedagogiczne (ULO), kończące się uzyskaniem kwalifikacji I stopnia. Studenci mogą także rozpocząć i, jeśli chcą, ukończyć kształcenie pedagogiczne w trakcie studiów prowadzących do pierwszego dyplomu.

Studia uniwersyteckie przygotowują nauczycieli wszystkich przedmiotów objętych programem nauczania w szkole średniej. Studenci specjalizują się w jednym przedmiocie, czasem uzyskując dodatkowe kwalifikacje do nauczania takiego przedmiotu, jak podstawy nauki lub kultura i sztuka. Absolwenci uniwersyteckich studiów nauczycielskich uzyskują kwalifikacje I stopnia i są uprawnieni do nauczania na wszystkich poziomach szkoły średniej.

9. Aktualne reformy i debaty w dziedzinie edukacji

Szkolnictwo podstawowe

- Obecnie przygotowuje się projekt ustawy, która pozwoli szkołom bardziej elastycznie układać plany lekcji. Szkoły będą nadal zobowiązane prowadzić co najmniej 7 520 lekcji w ciągu ośmiu lat kształcenia, ale będą miały większą swobodę w takich sprawach, jak rozłożenie lekcji między pierwszymi i ostatnimi czterema klasami.
- Rząd planuje wprowadzić dotacje blokowe, aby zapewnić szkołom większą swobodę w zakresie wydatkowania środków. Zarządy szkół będą otrzymywać określony budżet i samodzielnie decydować o wydatkach. To rozwiązanie ma zostać wprowadzone w sierpniu 2006 r.

Szkolnictwo średnie

Zgodnie z oceną dokonaną przez Inspektorat i zaleceniami Rady ds. Edukacji przewiduje się wprowadzenie zmian w ramach kształcenia obowiązkowego na poziomie średnim. Specjalna grupa robocza sformułowała zalecenia dotyczące przyszłego kształcenia w szkole średniej I stopnia. Minister zatwierdził te propozycje w całości, a ustawa oparta na tych zaleceniach ma wejść w życie w sierpniu 2006 r.

Szkolnictwo wyższe

Wprowadzanie eksperymentalnych rozwiązań rozpocznie się w latach akademickich 2005/06 i 2006/07 od „elastycznej” rekrutacji na studia kandydatów, którzy nie spełniają formalnych wymogów dotyczących posiadania określonych świadectw. Kandydaci ci muszą jednak wykazać się wiedzą i doświadczeniem na porównywalnym poziomie.

Opracowanie: Holenderskie Biuro Eurydice

Bardziej szczegółowe informacje o systemach edukacji w Europie można znaleźć w prowadzonej przez EURYDICE bazie danych EURYBASE (<http://www.eurydice.org>).

Ostatnia aktualizacja: grudzień 2004